



**Številka:** U-I-32/15-61

**Datum:** 29. 11. 2018

## **ODKLONILNO LOČENO MNENJE SODNIKA MARKA ŠORLIJA K ODLOČBI ŠT. U-I-32/15 Z DNE 8. 11. 2018**

Glasoval sem proti 1. točki izreka – da drugi odstavek 91. člena ZVDZ, ki ureja dodelitev poslanskih mandatov, ki jih je pridobila lista kandidatov, posameznim kandidatom te liste, ni v neskladju z Ustavo.

Ustava v petem odstavku 80. člena določa tri temeljne prvine volilnega sistema: proporcionalni sistem delitve mandatov, personalizacijo volitev in volilni prag. Strinjam se lahko s stališčem večine, da ustavne zahteve po odločilnem vplivu volivcev na dodelitev poslanskih mandatov ni mogoče razlagati v smislu največjega mogočega vpliva posameznega volivca, to pa ne pomeni, da je vsak vpliv volivca šteti kot odločilen. Znotraj proporcionalnih volilnih sistemov obstaja vrsta načinov, ki v različni meri omogočajo vpliv volivca na razdelitev mandatov.

Po stališču večine se vpliv na dodelitev mandatov kandidatom v veljavnem volilnem sistemu zagotavlja s tem, da volivci glasujejo o posamičnih kandidatih v volilnih okrajih in da s posamezne liste kandidatov mandate dobijo tisti kandidati, ki so v volilnih okrajih dosegli največje deleže glasov v skupnem številu veljavnih glasov v volilnih okrajih. Kritika take ureditve ugotavlja, da je participacija volivcev pretirano omejena, ker se volilni okraj in enota razlikujeta. Volivec sme veljavno oddati le en glas v volilnem okraju, čeprav se v vsaki volilni enoti, ki je tudi izvolilna enota, izvoli 11 poslancev. Posebnost pri parlamentarnih volitvah v Sloveniji je, da navodilo volivcu govori, da glasuje o kandidatih, čeprav gre glas volivca primarno listi kandidatov.<sup>1</sup>

Glavna argumenta stališča večine, da izpodbijana ureditev zagotavlja odločilen vpliv volivca, sta pravzaprav prevzeta iz obrazložitve Predloga ustavnega zakona o dopolnitvi 80. člena Ustave Republike Slovenije, ki ga je kot predlagatelj tega ustavnega zakona pripravila Komisija za volilni sistem in ustavne spremembe, in sicer, da sprememba izključuje možnost dodeljevanja mandatov po vrstnem redu na listi kandidatov, kot ga je

---

<sup>1</sup> S. Zagorc, Volilni sistem in delovanje parlamentarnega sistema, Podjetje in delo, št. 6–7 (2011).

določil predlagatelj liste, ter da se mandati dodelijo tistim kandidatom, ki so dobili največji delež v svojem volilnem okraju.

Sam sem prepričan, da ni mogoče pravega pomena pojma »odločilen vpliv volivcev« določiti zgolj na abstraktno regulativni ravni, ampak predvsem s primerjavo konkretne ureditve z drugimi delujočimi sistemi v primerljivih državah (predvsem v državah članicah EU). Primerjalno pravne ureditve personalizacije v proporcionalnih sistemih v drugih državah (npr. Avstrija, Belgija, Finska, Irska, Nizozemska, Danska) volivcu omogočajo izbiro med različnimi kandidati iste stranke; v slovenskem sistemu to ni mogoče, volivec take izbire nima, politična stranka volivcu kandidata vsili. V nekaterih od teh sistemov ima volivec v različnih kombinacijah pravico izbire - glasovati za listo kandidatov, kot jih je rangirala stranka ali pa oddati lastni preferenčni glas (npr. Belgija). S tem je vpliv volivca na dodelitev mandatov zagotovljen. Še večji vpliv imajo volivci v sistemih, v katerih stranke kandidatov sploh ne rangirajo in odloča o kandidatih v *celoti* preferenčni glas (Finska, Danska). Nadalje, nekateri sistemi vpliv volivcev še dodatno večjajo tako, da imajo vpliv tudi pri določanju kandidatov, in s tem posredno tudi pri končni dodelitvi mandatov. Glavno besedo pri razdelitvi mandatov imajo tako volivci in ne stranka.

V primerjavi s temi sistemi ni mogoče trditi, da ima volivec v slovenskem volilnem sistemu odločilen vpliv na določitev mandatov. Odločujoča večina žal pri ugotavljanju, ali izpodbijana ureditev omogoča odločilen vpliv, ni uporabila primerjalnopravne metode in tako tudi ni upoštevala, da so se v času od leta 2000 do danes družbene in politične razmere spremenile, v tem času so se tudi razvili načini politične participacije, ki omogočajo bistveno večji vpliv volivcev na izbiro poslancev. Če bi Ustavno sodišče resno upoštevalo ustavno zahtevo, da mora volilni sistem volivcem zagotavljati odločilen vpliv na določitev mandatov, bi morale v primerjavi s številnimi tujimi proporcionalnimi sistemi ugotoviti, da je vpliv volivcev na razdelitev poslanskih mandatov v resnici majhen in vsekakor ne odločilen in je zato izpodbijana ureditev v neskladju z Ustavo.

Marko Šorli  
Sodnik